

El jardí dels cirerers

Anton P. Txèkhov
Manuel Molins

Introducció / Magí Sunyer

TEATRE
bromera

ESCENA 1
(LOPAKHIN I FIRS)

LOPAKHIN. Les dos... M'he quedat adormit a la butaca...
(*Badalla i s'estira.*) Ah, segur que el tren ja ha arribat...
I jo que he vingut expressament per anar-los a rebre...
És una vergonya, però... porta un parell d'hores de retard i què volien que fera amb el fred que fa... Em sap greu, però... Potser algun dia els trens arribaran puntuals... Rússia no és París i la senyora... Ah, segur que ja s'enyora dels trens francesos... Fa cinc anys... Cinc anys que se'n va anar i haurà canviat... Sí, segur que fins i tot ella haurà canviat... Els trens no canvien però les persones... Com passa el temps... Però ella... ella és una dona extraordinària... tan senzilla i tan... Un dia, quan jo només tenia quinze anys, el meu pare, que portava unes quantes copes de més, em va fotre una hòstia per arribar tard, inútil, cridava, no es pot fer esperar una clienta com la senyora; així arribarà la botiga, i plaf!, m'aventà una hòstia al mig de la cara que quasi em trenca el nas... i la sang... el nas era una font... vinga rajar... jo no sé d'on eixia tanta sang... Sort que érem al pati, sí, al costat del jardí dels cirerers, que si no... li hauria embrutat tota la casa... Però ella, la senyora, em va acompanyar al

lavabo... en esta cambra... sí, ací mateix, me'n recorde ben bé; esta cambra era la dels xiquets i em va dir: «No plores, Lopakhin... Vinga, criatura; això no és res... Quan et faces més gran i et cases ja no tindràs cap senyal i les xiques et voldran igualment... Eres un home del camp i els homes del camp creixen com els arbres, forts, sans i valents... No plores més»... I vaig deixar de plorar perquè era tan jove, tan prima, tan elegant i tan amable... Una senyora... una autèntica senyora... Mon pare era un mugic, un home del camp, i jo... (*Mirant-se a un espill.*) Qui ho diria, eh? Qui ho diria? Si ell alçara el cap... Armilla blanca i botines grogues... Un senyor... un senyoret... He ficat el morro en els negocis i no tinc queixa... Soc ric... tinc molts diners, encara que continue sent un home del camp... I què? Mentre esperava m'he posat a llegir i no he entès res. Els llibres no són per a mi. Jo soc del carrer i de la vida... Aprofitar les ocasions, vore-les vendre... però els llibres... Per això m'he adormit. I què? Diuen que els diners no fan la felicitat, però hi ajuden... Tampoc no donen la cultura de què tant es pavonegen alguns, cites, frases boniques..., i què? Amb diners torrons... puc pagar-me tot el que vulga i inclús algú que m'escriga un bon discurs... Jo no en sé, de fer frases boniques; jo sé fer diners... Si el meu pare alçara el cap... (*Se senten sorolls de la gent que arriba. FIRS s'alça i el veiem vestit amb un uniforme antic. Es contempla també un moment a l'espill i es prepara per rebre els senyors.*) Ja han arribat? Què dius Firs? Són ells?

FIRS. I qui ha de ser si no?

ΛΟΡΑΚΗΝ. Segur que ella em reconeixerà? Fa cinc anys
que no ens hem vist.

ESCENA 2

(LOPAKHIN, FIRS, ANDRÈIEVNA, ÀNIA, GÀIEV I
VÀRIA)

(Entren ANDRÈIEVNA i ÀNIA, vestides de viatge, seguides de GÀIEV. Darrere d'elles, VÀRIA, amb un abric, un xal i un manyoc de claus. Bosses i maletes de mà omplin la sala.)

ÀNIA. Ah, mama, te'n recordes?... Quina habitació és aquesta? Està canviada, però...

ANDRÈIEVNA. *(Feliç i emocionada.)* Sí, està canviada, però... com vols que me n'oblidi: l'habitació dels xiquets!

VÀRIA. Quin fred! Tinc les mans gelades. *(A ANDRÈIEVNA.)* Les seues habitacions, la blanca i la lila, estan com les va deixar fa cinc anys.

ANDRÈIEVNA. Aquesta era la meua habitació més estimada... Ací vaig dormir jo també quan era xiqueta i ara... és com si tornara a la infantesa... *(Emocionada.)* Em torne a sentir com aleshores... i tu Leònid... *(Abraça el seu germà GÀIEV, després VÀRIA i novament el seu germà.)* Tu, Vària, filla, també estàs com sempre... sembles una monja...

GÀIEV. En realitat, tot continua igual: el tren ha arribat

amb dues hores de retard. Molt bonic! Això és Rússia!
On anirem a parar?

(FIRS li dona el ram de flors. ANDRÈIEVNA el rep feliç i també abraça i besa el vell criat. De moment, no sembla reconèixer LOPAKHIN.)

ANDRÈIEVNA. Ah, gràcies; gràcies, Firs... Què seria de nosaltres sense tu?... Però vinga, anem; vull veure la resta de la casa... I el jardí. Sobretot el meu estimat jardí dels cirerers.

(Surt seguida de GÀIEV i LOPAKHIN. FIRS recull les bosses de viatge i també surt. Queden soles ÀNIA i VÀRIA. ÀNIA es lleva el barret i l'abric. Es mira a l'espill i es retoca els cabells.)

VÀRIA. Ja estàvem cansats d'esperar...

ÀNIA. I jo fa quatre nits que no dorm.

VÀRIA. Per sort, el temps comença a canviar. Quan vau marxar, era temps de quaresma, hi havia neu, glaçava...

ÀNIA. Ho recorde ben bé. Quin fred no vaig passar...

VÀRIA. Ara comença la primavera i els cirerers floreixen...

ÀNIA. Pobra, Vària; has hagut de quedar-te sola al front de tot... La mama no sempre és justa amb tu, però t'estima; saps que t'estima de veritat...

VÀRIA. Sí, ho sé; i jo també l'estime. I a tu, Ània, la meua germaneta... Us he enyorat tant... sí, hi havia dies que

la casa i aquesta habitació, se'm feien insuportables sense vosaltres, sense tu...

ÀNIA. (*Abraçant-la.*) Et comprenc; sí, et comprenc... Jo també t'he enyorat sovint... Tu ets la meua germana gran, l'única germana que tinc, encara que a vegades la mala gent diga que no ets germana natural. Són perversos, ho sé; però a mi no m'importa i a la mama menys encara. Tu ets la meua germana Vària, no en tinc d'altra... Si sàberes com t'he necessitat... París és París, però la mama...

VÀRIA. (*Indicant la porta de l'habitació de l'ÀNIA.*) La teua habitació també està com tu la vas deixar... Has tornat molt més bonica i elegant...

ÀNIA. (*Per la seua habitació.*) La meua habitació, les meues finestres... ma casa!... Com si no me n'haguera anat mai. Gràcies, Vària; demà al matí m'alçaré i baixaré al jardí i a la caseta dels banys...

VÀRIA. Despús-ahir, va venir Pètia Serguèievitx.

ÀNIA. (*Alegre.*) Pètia! Pètia Trofímov també ha vingut a visitar-nos? M'encantarà tornar-lo a veure...

VÀRIA. Dorm a la caseta dels banys.

ÀNIA. A la caseta?

VÀRIA. Diu que no ens volia incomodar i l'he instal·lat allà. Potser l'hauria d'haver despertat per rebre-us, però...

ÀNIA. Està bé; deixa'l que dorma, ell que pot... Jo no he aclucat l'ull en tot el camí... La inquietud, les preocupacions... Si sàberes tot el que he hagut de suportar...

VÀRIA. Ja m'ho figure... Però ja estàs a casa una altra vegada, i això és el que compta. Jo et cuidaré... Però havies d'anar a París per la mama...

ÀNIA. Sí, sí, ho sé; ja ho sé... A París nevava i feia un fred... El meu francès és horrible! Però vaig trobar la mama instal·lada en un cinquè pis. Arribe i em trobe la casa plena de francesos: senyores, un capellà vell amb un llibre... L'aire feia una pudor de tabac irrespirable... De sobte, la mama em va fer tanta llàstima, tanta, que li vaig agafar la cara entre les mans, i no podia deixar-la, no podia... Després, ella em va abraçar i es va posar a plorar...

VÀRIA. (*Impressionada.*) Calla, no m'expliques res més...

ÀNIA. Ja s'havia venut el xalet de Menton i no li quedava res, res. Jo també havia acabat els diners; n'hem tingut els justos per tornar. I la mama no se'n vol fer càrrec, no se n'adona de res! Si anem als restaurants de les estacions, ella sempre tria els plats més cars, i dona un ruble a cada cambrer. És espantós...

VÀRIA. La mama mai no canviarà.

ÀNIA. I vosaltres, què? Ja heu pagat els interessos?...

VÀRIA. Amb què?

ÀNIA. Déu meu...

VÀRIA. A l'agost es vendrà la finca...

ÀNIA. Déu meu!...

(*LOPAKHIN trau el cap per la porta i brama: Mee... i desapareix.*)

VÀRIA. Ah, no saps amb quin gust li pegaria de bufetades... (*Alça el puny.*)

ÀNIA. No se t'ha declarat, encara? (*VÀRIA fa que no amb el cap.*) Però si t'estima, estic segura que t'estima...

Per què no ho aclariu d'una vegada? A què espereu?

VÀRIA. A mi em sembla que això no arribarà enlloc, ja ho veuràs! Està massa enfeinat amb els negocis i no té temps de pensar en mi. Deixem-ho córrer. A mi ja se'm fa difícil veure'l... Tothom parla del nostre casament, tots ens feliciten, però en realitat no hi ha res: és com un somni. (*Canvi.*) Quin fermall més bonic! Sembla una abella, no?

ÀNIA. (*Trista.*) És un regal de la mare. A París estan de moda les joies *art nouveau* en forma d'insectes. I la mama sempre vol estar a l'última, però... (*Canvi. Amb alegria, com una criatura.*) Ah, no t'ho he dit? A París vaig pujar en globus!

VÀRIA. En globus? Que bé... M'encanta que tornes a riure. Això sí que és un gran regal... Jo em passe tot el sant dia fent les coses de la casa i somiant.

ÀNIA. Què somies? Conta'm un somni. Un somni abans d'anar a dormir...

VÀRIA. Si et poguérem casar amb un home ric...

ÀNIA. Casar-me amb un ric? Això és el teu somni?

VÀRIA. Aleshores sí que em quedaria tranquil·la i me'n podria anar als monestirs, i després a Kíev... a Moscou... peregrinaria per tots els llocs sagrats... Peregrinant i peregrinant... Ah, quanta felicitat!

ÀNIA. Els ocells canten al jardí. Quina hora és?

VÀRIA. Deuen ser vora les tres... Has de ficar-te al llit i descansar.

(ÀNIA agafa un platet amb una flor pintada que hi ha sobre una tauleta.)

ÀNIA. Ah, quina flor més bonica hi ha en aquest platet.

VÀRIA. És una ceràmica molt vella.

ÀNIA. No la recordava. És preciosa. *(Sense voler se li esmuny de les mans i el platet cau a terra i es trenca.)* Déu meu!... Soc tan desmanyotada...

VÀRIA. Tranquil·la. Això porta sort. I la mama ho celebrarà: un bon senyal el dia de la vostra arribada.

ÀNIA. *(Recollint els trossos i posant-los sobre la tauleta.)*

I no creus que?...

VÀRIA. Què? No et preocupes; en buscarem un altre.

ÀNIA. Volia dir...

VÀRIA. Què?

ÀNIA. No creus que hauríem d'avisar la mama que Trofímov... Pètia... ha vingut?

VÀRIA. Dorm. I he ordenat que ningú no el desperte.

ÀNIA. Fa sis anys que va morir el pare... I al cap d'un mes el nostre germanet Grixà es va ofegar al riu...

VÀRIA. Sí, va ser terrible; tenia set anys i era un xiquet tan viu... Però a vegades Déu...

ÀNIA. La mama no ho va poder resistir i va fugir, fugir sense mirar enrere...

VÀRIA. Fou espantós... I tots la vam comprendre...

ÀNIA. Pètia Trofímov era el preceptor de Grixà.

VÀRIA. I era un bon preceptor, malgrat les seues idees tan exaltades.

ÀNIA. No creus que hauríem de dir-li que ell ha vingut? Preparar-la perquè segur que la seua presència li portarà records...

(Entra FIRS. En una safata porta una cafetera, tasses, platerets i algunes pastes.)

FIRS. La senyora farà un ressopó... *(Es posa guants blancs i marmola:)* Han vingut de París... I el senyor, anys enrere, també era amant de París... i hi anava amb cotxe de cavalls... *(Feliç.)* Amb un gran cotxe de cavalls des d'ací...

VÀRIA. De què parles, Firs?

FIRS. Què?... Que ha tornat la senyora... la meua senyora... Tant com l'esperava... I ha arribat amb la florida dels cirerers... Tot retorna al seu lloc i ara sí que ja em podré morir...